

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K. za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Vinko Bitenc-Radoš:

Slovenci cesarju.

(Po napevu «Cesarske pesmi.»)

Blagoslovljen bodi, cesar,
v težkih časih naš vodnik;
naokoli roj sovragov,
mi trdnjavi smo nalik.
Iz ljubezni in modrosti
boš nam knez miru, vladar,
živi oče, cesar Karol,
dajemo Ti srca v dar.

Ko v nevarnosti trenutkih
nas dolžnosti glas je zval,
ko hiteli smo pod prapor,
tudi Ti si z nami stal.
Vodil si nas v vročih bojih
in tovariš bil nam si;
naj odmeva: Živi cesar
vseposodi v slavo Ti!

Ob desnici cesarica,
blaga mati in gospa,
gleda narod svoj ljubeče,
njega stiske in gorjá;
zaupljivo v resnih dnevih
ljudstvo upira v njo oči,
močne volje pričakuje
zarje lepših, srečnih dni...

Ko bo solnce blagostanja
zopet zrlo Avstrijo,
bodi nam vladar in oče:
naša srca Tvoja so.
Ob vrnitvi v domovino
iz grl vseh naj zadoni:
Živi Cita, živi Karol,
solnce sreče Vama sij!

LISTEK.

Križ z briljanti.

Ob času vojske med francosko in špansko državo so uporni meščani nekega majhnega mesteca ob reki Tajo umorili kakih dvajset nemških prostovoljcev. Le eden je všel in prinesel žalostno vest o tem v francoski tabor. General je bil silno razjarjen zaradi tega poba in takoj je poslal tjakaj oddelek badenskih prostovoljcev z naročilom, da naj mesto opleni in požgo.

Stotnik, mlad častnik, ki se je posebno odlikoval po svojim plemenitem mišljenju, se je podvrget povelju generala, ker se naravnost ni mogel in ni smel ustavljati, — le s težkim srcem.

Pot v ono mesto je peljala mimo samostana, ki je stal ob cesti, in ni bil oddaljen veliko od mesta samega. Tu je ustavil stotnik svoje vojake in se podal v samostan. Spremljalo ga je le nekoliko vojakov. Opat tega samostana je bil splošno znan in spoštovan zaradi svoje prijaznosti, bodisi nasproti prijateljem, bodisi nasproti sovražnikom. In samostan je bil res pravo pribežališče ubeglih meščanov in kmetov, obenem je bil pa tudi bolnišnica za ranjene vojake. Tudi stotnika so sprejeli zelo prijazno in razgovarjal se je dalj

Dve zgodovinski obletnici v Avstriji.

Dne 21. novembra 1916 je pretresla vso Avstrijo prežalostna vest, da je Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo cesar Franc Jožef I. istega dne ob 9. uri zvečer v gradu Schönbrunn za vedno zaprl svoje trudne vladarske oči. Vsi narodi so plakali pri Njegovem mrtvaškem odru, tudi habsburškemu prestolu vsikdar zvesti slovenski narod je točil solze ob grobu pravičnega cesarja, ki je dal geslo: „Z družinimi močmi“.

Smrt cesarja Franca Jožefa, tega 86 letnega starčka, ki je nosil eno izmed najtežjih kron v Evropi, je smrt vladarja; ki je do zadnjega trenutka svojega življenja s pobožno zvestobo in vestnostjo izpolnoval svoje vladarske dolžnosti, z zvestobo in vestnostjo, ki skoraj nima zglede v zgodovini. Ni bilo pred njim vladarja, ki bi vkljub veliki svoji oblasti do sive starosti posvečal vse svoje življenje požrtvovalnemu vladarskemu delu, kakor je to storil cesar Franc Jožef I.

Kje je cesar, ki bi do zadnjih dni svojega življenja vstajal ob 4. uri zjutraj, ko večina ljudstva še počiva, ter se z nezmanjšano vnemo in vestnostjo lotil svojih vsakdanjih vladarskih dolžnosti in opravil, ne da bi najmanj prizanašal svojim telesnim močem. Cesarja Franca Jožefa ni mogel nihče pregovoriti, da bi prizanašal svojemu zdravju, ako je šlo za blagor države in njenega prebivalstva. Prav do zadnjega je hotel nositi in je junaško nosil vladarsko breme, do zadnjega je delal za državo in svoje ljubljene narode.

Do zadnjega diha je nosil pa tudi težka duševna bremena. Vsi telesni napor, cesarjevi niso bili v primeri s strašnimi duševnimi mukami, ki so mu bile naložene prav zadnja leta, ko vživajo drugi uradniki že dolgo zasluženi pokoj in odmor od svojega delovanja. Ne pozabimo, da je

imel Franc Jožef izredno mehkočuteče srce. Kako je moralo pač globoko vplivati nanj vojno gorje, doživljanje svetovne vojne! Kako pretresljiv je bil utis, ki so ga nanj napravljali vojni ranjenci, ko jih je obiskoval po bolnišnicah, ne kot vzvišen vladar, ampak kot pravi oče in zvest tovariš. Ako bi bilo v moči Franca Jožefa, nikdar bi ne imeli svetovne vojne, ker on je bil po duhu in srcu: knez miru.

Zato žalujemo ob njegovi smrti obletnici ob njegovi krsti, kakor ob krsti skupnega očeta. Kajti v nobeni državi nista dinastija in ljudstvo tako tesno zvezana med seboj, kakor v katoliški miruljubni Avstriji. Vojna je to skupnost v ljubezni in udanosti vseh narodov do vladarja in vladarske hiše še poglobila in utrdila. Saj se vsi narodi, vsi stanovi boré za eno in isto sveto stvar: za vero cesarja in domovino. In rajni cesar je bil vsem braniteljem domovine brez razločka oče v prav posebnem pomenu besede. Zato je cesarjeva smrt vzbudila v armadi in med nami globoko, odkritosrčno žalost. Žalovali smo, kakor otroci za svojim najboljšim očetom, katerega ne bomo nikdar pozabili temveč se ga spominjali v prošnjah k vsemogočnemu Bogu za večni blagor plemenite njegove duše. Izpolnili bomo svojo podaniško pobožnost še posebno za smrtno obletnico cesarjevo, združeni z vsemi narodi mogočne Avstrije, ko se vseposodi opravljajo slovesne črne svete maše za večni mir velikega cesarja Franca Jožefa I.

Toda po božji vsemodri previdnosti živi habsburška hiša še dalje tudi po smrti nepozabljene Franca Jožefa. Naj divjajo viharji, naj hrume nevihte, avstrijskega prestola ne bodo omajali. — Ob grobu umrlega cesarja, ki je dejal: „Mir hočem imeti med svojimi narodi“, so prisegali vsi avstrijski narodi, je prisegel tudi slovenski narod zvestobo novemu cesarju, ki bode nadaljeval z istim božjim blagoslovom delo po izročilu rajnega, kot vredni njegov naslednik. Prisegamo danes vnovič: Zvestobo, ljubezen in udanost cesarju Karolu I. in njegovi blagi soprogi

cesarici Citi! — Z navdušenim sreem kličemo za obletni dan vladarstva novega cesarja:

Večna bodi Avstrija!

V torek, 21. novembra 1916 ponoči, kmalu po smrti cesarja Franca Jožefa, so se zbrali v mali dvorani schönbrunskega gradu dvorni, državni in vojaški dostojanstveniki okoli prestolonaslednika nadvojvode Karola Franca Jožefa. Minister baron Burian je stopil pred Karola se mu trikrat poklonil in ga vprašal, če hoče sprejeti prestol. Prestolonaslednik je odgovoril: „Hočem!“ S to izjavo je prišla vlada staroslavne mogočne habsburške monarhije v nove mlade roke cesarja Karola I.

Obhajamo tedaj prvo spominsko obletnico vladarstva novega cesarja. V tem kratkem času je postal Karol I. vsem narodom tako izredno simpatičen, kakor sicer drugod vladarji, ki že desetletja srečno vladajo v blagor svojega ljudstva. Mil in ljubljen je vsem avstrijskim narodom kot vladar sploh, mil in ljubljen pa tudi še kot oseba, kot človek. Presvitli naš vladar ima izredno blago srce. Prva njegova vladarska želja je bila, čimprej odpraviti grozote in žrtve vojne in skleniti mir. Kot prvi izmed vojujočih se vladarjev je slišal glas sv. Očeta, ki je pozival na mir. Njegova zasluga je, da vprašanje miru ni pokopano. Velikokrat je naglašal, kako da želi miru svojim narodom, ker pozna sam vojsko in njeno grozo iz strelskih jarkov. Kako krasen je bil njegov odgovor sv. Očetu na mirovno noto! Z veliko radostjo je pozdravila katoliška javnost povelje cesarjevo, s katerim odpravlja protiverski dvoboj. Hvaležni smo mu, da je z vso odločnostjo prepovedal to nadaljno zlorabo in nezakonitost v naši armadi. Tako zamore pisati in delati le verskega prepričanja prešinjen vladar. Bodo dimo ponosni na katoliškega cesarja Karola!

Vladarjeva srečna volja je tudi, biti vsem narodom enako pravičen vladar in skrben oče. To tudi pokaže povsod, kamor pride. In če vsi narodi države še ne vži-

vrste. V svoje veliko veselje zapazi, da niti eden ni zapustil svojega mesta.

Ko se je tako prepričal o dobrem mišljenju svojih zvestih vojakov, je zapovedal možem v mestu, naj prinesejo lesa, dračja, slame in sena in naj vse to na različnih krajih mesta zlože v velike grmade in zažgo. Ko je ogenj gorel že dve uri, poslal je stotnik poslanca h generalu z vprašanjem, če sme na prisrčne prošnje skesanega prebivalstva ogenj omejiti. „Ne,“ glasil se je odgovor, „ne poprej, kakor opoldne.“

Stotnik je sedaj zapovedal poslopja, ki so stala zunaj mesta — bilo je to nekoliko hiš, barak in skednjevi — podreti, da bi tako pridobil več lesa, nazadnje pa bi tudi mogel pokazati par ožganih prečnic in tramov in par razdrtih streh. Kakor hitro je udarila ura dvanajst, je dal znamenje odhoda. Meščani so se mu solznih oči zahvaljevali za blago in velikodušno ravnanje. Mnogi so spremljevali vojake, da, nosili so jim celo orožje in telečnjake, da bi se pokazali vsaj nekoliko hvaležne.

Od onih, ki so pribežali v samostan, celo noč ni zatislil nobeden očesa. S strahom, grozo in trepetom so zagledali že pred solničnim vshodom, kako se vzdiguje nad mestom oblaki dima proti nebu. Mislili so si, da je pokopano vse njih imetje in premoženje pod kadečim se pepelom in očrnimi razvalinami.

Kako veliko je pa bilo njih začudenje, kako nepopisno veselje, ko so zvedeli, da so stoji njih hiše nepoškodovane, da je v njih še vse tako, kakor so pustili.

Starčki, žene in otroci so obkolili stotnika, ki je po svojem odhodu jahal mimo samostana, padali so pred njim na kolena, poljubovali mu roke, noge, obleko, orožje, da celo konja, sploh vse, kar je kedo dosegel, da bi mu tako pokazali svojo hvaležnost.

Zdaj pride tudi opat samostana, častiljiv starček s snežnobelimi lasmi in s solznimi lasa. oči ter pravi mladeniškem stotniku: „F... meniti mož! Moj samostan je radi vojske postal siromašen in tako nimam ničesar, kar bi vam mogel dostojnega ponuditi. Ta križ je sedaj vse moje premoženje, ta križ, katerega nosim na prsih v znamenje svoje duhovske časti. Vzemite ga dobrotljivo, ne kot darilo, ampak kot spomin na preteklo noč. Popolno plačilo vas pa čaka v nebesih.“ Več starček ni mogel govoriti, in mesto vseh besed si je snel zlati križ, ki se je lesketal od briljantov na njegovem vratu in ga je obesil stotniku okoli vratu.

Ko je stotnik prišel nazaj v tabor, reklo mu je več častnikov s pomenljivim obrazom: „General je že izvedel, kako blago, ali bolje, kako nič niste spolnili njegovega povelja.“ Plemeniti mož je bil, četudi je vedel, da ga čaka kaka kazen, vendar prepričan, da je pred Bogom in vsemi dobrimi ljudmi prav delal.

vajo enakopravnosti, zjamčene v ustavi, to pač nikakor ni njegova krivda. Jugoslovani trdno upajo dobiti pod modro in pravično vlado cesarja Karola zaželjeno svobodo in obljubljeno samostalnost, ker Jugoslovane ima cesar v čislju in zelo spoštuje jugoslovanske junake. Zato se posebno Jugoslovani z veliko in prisično hvaležnostjo klanjamo Karolu ob obletnici njegovega vladanja, se mu klanjamo kot vladarju vsestranskega miru.

Cesar Karol I. je zasedel prestol kot zmagoviti vojskovodja nad Rumunijo. Obletnico pa praznuje, ko stoje naši vojaki na benečanski ravani, na zemlji naših verolomnih sovražnikov. Štiri krute sovražnike častitljive, slavne, starodavne monarhije Avstrije je premagala armada našega cesarja skupno s svojimi zvestimi zavezniki, smrtni sunek bode tudi zadjal cesar Karol Lahu s svojim mu udanim hrabrim vojaštvom v zvezi velike nemške vojne sile.

Obhajajmo v iskreni ljubezni in molitvi spomin prve obletnice vladanja mladega in duhovitega cesarja Karola! — Avstrijski prestol ni osirotel; sam veliki pokojnik je določil svojega naslednika, ki naj nadaljuje preslavno zgodovino habsburške vladarske hiše in avstro-ogrske monarhije. Mladostni Karol je po božji milosti pred enim letom prevzel vladarsko oblast nad staročastito državo in naše oči so se radostno in zaupno ozirale na novega cesarja. Avstrijski narodi, avstrijske dežele imamo cesarja, polnega mladosti in moči. Kakor smo se prepričali že v tem kratkem času, se bode pod njegovo vlado pomladila in nanovo okrepila tudi država, z njim bo še v večjem sijaju zablestela habsburška zvezda.

Ob strani mladega cesarja pa je tudi zopet zagospodovala nad veliko družino narodov mlada cesarica Cita. Plemenita, dobra, pobožna gospa in mati je to! Materinska cesarica je to, vredna naslednica plemenitih avstrijskih vladaric. Kjerkoli se prikaže ob strani presvetlega cesarja tudi cesarica Cita, povsod kipi na dan kakor vrelec iz gore iz vseh ljudskih src navdušenje za njo. Vsi narodi pozdravljamo tudi njo ob njeni prvi cesarski obletnici in se ji klanjamo osobito Slovenci v najčistejši otroški ljubezni in srčni udanosti. Dal Vsevečni, da bi Ti sijalo, krasna naša cesarica Cita, vsikdar solnce neskajlene sreče, da bi Ti bila posuta vsa pota s cveticami in da bi nikdar ne skalila solza bridkosti in žalosti Tvojege materinskega očesa!

Avstrijski narodi! Jugoslovani! Vsi združimo ob prvi cesarski obletnici svoje želje: **Bog živi našega cesarja Karola! Ohrani nam ga zdravega in kot vla-**

Bil je dobre volje in na vse pripravljen, kar bi imelo priti.

Naslednjega dne je general povabil vse častnike, med njimi tudi našega stotnika k obedu. General, katerega so častniki že pričakovali v obednici, vstopi, pogleda z globoko resnobo stotnika in mu namigne, naj mu sledi v bližnjo sobo. Ko sta bila sama, ga je dolgo gledal s solznimi očmi, potem ga je pa tesno objel in rekel: „Saj me razumete!“ Nato sta se vrnila v družbo ostalih častnikov, ki so obema, ne sicer z besedami, ampak z mnogogovornimi, veselimi pogledi izražali svoje veselje.

Stotnik je poslal dragoceni križ z natančnim opisom dogodka svojim sorodnikom. Takoj nato je pa moral odriniti nemudoma na Špansko, kjer je izbruhnila vstaja. Zaradi hitrega odhoda je pustil doma nekaj dolgog. Zato je pisal sorodnikom med drugim tudi tole:

„Ne vem, če bom še kdaj videl domovino; ta križ, ki mi ga je podaril plemeniti in častiti opat, je edini plen, ki sem ga dosedaj odnesel iz vojne in katerega sploh mislim odnesti iz Španije. Zelo nerad se ločim od tega križa. Pa ker mora biti, prosim, prodajte ga in plačajte moje dolgove, da ne bo zaradi mene kdo kaj izgubil!“

Sorodniki, vsi srečni in veseli plemenitega in poštenega sorodnika so sklenili enoglasno, da hočejo dolgove iz svojih sredstev plačati, križ z briljanti pa naj ostane, družinski zaklad.

darja močnega in silnega! Naj počiva nad njim in njegovo zvesto tovaršico Cito ter nad celo cesarsko hišo božji blagoslov! Naj ga podpira božja milost in ga vodi, da bo vsem svojim narodom in celokupni državi ostal za vse čase dober in skrben oče, moder in pravičen vladar in da bi kmalu izvojeval in dosegel vsem avstrijskim narodom časten in blažen mir! Slava cesarju Karolu I.! Slava cesarici Citi!

Rojstni dan papeža Benedikta XV.

Včeraj, 21. novembra je bil rojstni dan sv. očeta Benedikta XV. Ta dan bi moral biti za nas katoličane velik praznik. Ker pa večina ljudstva ni pravočasno vedela, da se je v Slovenju priporočalo, naj gre, kdor le more, isti dan k sv. maši, ali pa tudi k sv. obhajilu za sv. Očeta, ali pa naj sicer moli in prosi Boga, da nam ga ohrani in obvaruje še mnogo let, naj stori to v tekoči osmini, najlaglje pa v nedeljo. Papež je naš verski oče in vsi katoličani smo njegovi otroci. Smo tedaj dolžni za njega moliti in mu izkazati hvaležnost in spoštovanje kot vidnemu namestniku Kralja miru. Zgodovina bo pripovedovala še poznim rodovom, kaj je bil papež Benedikt XV. človeštvu sploh v času najstrašnejše vojske, kar jih je videl svet, kako je ravno on neutrudno, goreče in požrtvovalno vršil svoje visoko poslanstvo in kaj je vse poskušal in storil, samo da bi zavladal med vsemi narodi na celi zemlji zopet blaženi mir.

Papež Benedikt XV. je bil rojen v Genovi dne 21. novembra leta 1854. kot Jakob Della Chiesa. Star je tedaj 63 let. Papežem kronan je bil 6. septembra 1914. Lahko ga imenujemo „vojnega papeža“.

Katoliški Slovenci, vsikdar zvesto udani katoliški cerkvi, izražamo sv. Očetu za njegov rojstni dan najglobokejšo udanost in zvestobo. Prisegamo mu pokorščino in ljubezen! Ljubiti in častiti ga hočemo, kakor se ljubi in časti le božji poslanec. **Bog ohrani papeža Benedikta XV.!**

VII. vojno posojilo.

Nujni poziv gre na vse prebivalstvo, kmetovalce in industrijalce, kapitaliste in trgovce, zasebnike in družbe, na premožnejše in revnejše, v podpisovanje VII. vojnega posojila. Naj da vsak po svoji moči državi sredstva, ki jih potrebuje za izpolnitev svojih velikih nalog. Naši bratje posvečajo na bojišču svojo kri in svoje življenje državi. In mi doma imamo častno dolžnost, da do skrajne meje svojih zmožnosti in svojega premoženja zagotovimo sredstva za vojskovanje. S tem bomo najlepše pokazali tudi svojo zahvalo zmagovitim našim armadam za njihove čine, ki so se pokazali prav na laški fronti nad vse sijajni. Pripomagajmo brez izjeme, da bo uspeh sedmega vojnega posojila še daleč nadkrilil vsa prejšnja posojila! Razvijajmo v krogu svojih tovarišev in prijateljev čim živahnejšo agitacijo v prilog podpisovanja sedmega vojnega posojila!

Častitljiva 25 letnica.

Petindvajsetletnico župnikovanja v Št. Rupertu na Dolenjskem je obhajal dne 11. novembra t. l., čil in čvrst, duh, svetnik in nadžupnik, velečastiti gospod Janez Mervec. Cerkvena slovesnost je bila lepa in ginja in primerna današnjim resnobnim časom, brez vsacega zunanjega sijaja. Neumorno delavni gospod za božjo čast in blagor bližnjega gotovo zasluži, da mu posvetimo nekoliko skromnih vrstic k njegovemu nenavadnemu slavlju. Ne mislimo razlagati premnogih njegovih zaslug, ki si jih je pridobil na obširnem polju duhovnega modrega pastirstva tekoni 25 let v svoji veliki župniji, temveč hočemo omeniti velevažnost njegove 25 letnice v kulturnem pogledu. Vseh 25 let svojega župnikovanja v Št. Rupertu je posvetil duh, svetnik in nadžupnik božji slavi. Sklenil je že itak lepo gotiško cerkev prenoviti v čisto gotiškem slogu. In to je izpeljal mojstrsko do zadnje točke v popolno umetniškem smislu. Koliko skrbi, truda in stroškov je žrtvoval za to podjetje, vesta le Bog in on sam. A starodavna gotiška stavba je zdaj v svoji notranjosti najlepši ures (kinč) ne samo vse Dolenjske, nego cele Kranjske sploh.

Žal, da ni mogel izvesti še obnovitve zunanjega dela svetišča, kar je neobhodno potrebno, da se reši gotiška stavba propada. Priprave za to so se že delale, toda vojska je preprečila, da se ni to delo izvršilo. In da zapusti svojim župljanom tudi pisan spomenik o šentruperški staroslavni nadžupniji, je poskrbel, da se je izdala večidel na njegove stroške lepa zgodovina, v kateri so opisani vsi dogodki same nadžupnije in tudi župnijske cerkve od najstarejših časov do najnovejše dobe. Na ta način si je stekel svetnik in nadžupnik Janez Mervec za našo kulturno zgodovino velikih zaslug. Kar je storil pa v duhovnem pastirstvu za svojo nadžupnijo, to je zapisano v knjigi Vsemogočnega.

Odličnemu jubilarju želimo čvrstega zdravlja, da bi mogel še dolgo vrsto let župnikovati v staroslavni nadžupniji šentruperški ter izvesti še vse ono, kar smatra za koristno in potrebno. Na mnoga leta!

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Prodiranje naših nad vse hrabrih čet še vedno napreduje, akoravno so se Italijani zavedli velikanskega poraza, ki so ga doživeli in se jeli zopet ustavljati. Po poročilu vojnega tiskovnega stana 18. t. m., je sovražnik ne glede na svoje izgube, od Asiaške visoke planote do morja ponovil svoje napade in poiskuse, da bi na ravani forciral črto Piave. Proti številno premočnemu sovražniku so se naše čete ravno tako žilavo branile ter izvedle z obendovanja vredno hrabrostjo protinapad. 17. t. m. razvile so se borbe od Monte Fiara do Monte Castel Gomberto, pri zaporih San Marino, na Monte Prassolan, severno od Querro in na črti Rocca Oisa-Monte Cernela. Sovražnik je 18. t. m. zjutraj izsilil prehod čez reko na ravani med Salletuolom in San Andrea di Barbarano. Njegove čete so prešle pri Folina in Fagare pri obrambi besnega topovskega ognja na desni breg. Hitri napad sovražne brigade (265. in 266. polk) pri Folina uničilo je naše topništvo; ostalih 300 vojakov in 10 častnikov, kateri so še živi ostali, smo ujeli. Odločilno in krepko je nastopila 54. divizija proti tistim četam, ki so pri Fogare prekorale reko. Sovražne čete: brigada Novara in 17. in 18. berzaljerski polk so v hrabrosti teknovali med seboj. Proti večeru ležalo je veliko sovražnih mrličev na bojišču. Približno 600 vojakov in 20 častnikov smo ujeli, ostale pa potisnili na nasip reke, povratek na drugi breg reke jim je zaviralo naše topništvo. Obrambo pri spodnji Piave je mornarica z letali,

s trdnimi in s plavajočimi baterijami in z lahкими ladjami uspešno podpirala. Delo naših letalcev, ki so uspešno nastopali po dnevu proti sovražnim zbiranjem, pospeševalo je lepo vreme. — Italijani so svoj odpor ob južni Piave zelo okrepili in združujejo naše prodiranje na zahodnem bregu reke. Ob železniški progi, ki vodi čez San Dona di Piave, se Italijani zelo živahno branijo. Napredovanje je tu zelo otežkočeno po mnogih pritokih Piave, prekopih in globokih jarkih. — Benetke, v katerih biva baje le še 20.000 ljudi in iz katerih so odpeljali vse umetnine, katerih se je veliko poizgubilo, nameravajo Italijani braniti. — Cesar Viljem je v Vidmu, kjer je imel nagovor na čete, med drugim rekel, da je strašen italijanski poraz, kazni božja za izdajstvo, mej tem ko se na naši strani bori pravica, zvestoba in resnica. — Kakor se je z italijanske meje poročalo, v Italiji niti ne slutijo, kako grozovito je bila italijanska vojska poražena, koliko vojakov je ujetih in koliko vojnega blaga so izgubili. Uradno se je priznalo le, da v naglici ni bilo mogoče nekaj oddelkov in nekaj blaga rešiti. Po večini italijansko ljudstvo še sedaj misli, da so se Italijani morali umakniti naši petkratni premoči brez izgub in v sijajnem redu. Da take laži ne morejo dolgo prikrivati resnice, je samo ob sebi umevno. Toliko huje za tiste, ki lažejo svojemu narodu, ko pride resnica na dan.

Rusko bojišče. — Mej tem ko takorekoč skoraj popolnoma počiva orožje na tem bojišču, divja v celi Rusiji državljanska vojska in položaj še vedno ni pojasnjen. Odpor Ljenina in njegovih čet in pristašev še ni popolnoma strt in je glasom zadnjih vesti gospodar Petrograda še Ljenin, mej tem ko nadvladuje v Moskvi še Kornilov. Kozaški poveljnik Kaledin igra veliko vlogo ter je baje imenovan diktatorjem. Kakor poroča (K. ur.) Reuter dne 18. t. m. iz Petrograda, so zasedli Bolševiki v petek štab Kerenskega, kateri je pobegnil. Ukazali so, naj ga zapro. Boji so se končali v soboto. Pogoje takozvane Kerenskijeve bele garde so podpisali v Moskvi. V socialistično vlado vstopijo Bolševiki le, ako se jim izroči nadzorstvo nad četami v Petrogradu in Moskvi in nad delavstvom cele Rusije. Bivši zunanji minister se je skril ter odnesel pogodbe z zavezniki. Bolševiki so ga ukazali zapreti in izslediti spise. — V Moskvi vlada baje popolna anarhija. — Spopadi med meščanstvom in med črno in socialistično rdečo gardo se vrše v mnogih krajih na deželi. Na Finskem pa so izvedli socialisti s pomočjo vojaštva državni preobrat in zasedli vse javne urade, razpustili senat in deželni zbor, proglasili stari socialistični državni zbor zopet za pravnoveljavni, vmestili nov senat pod predsedstvom Tokaisa, iz katerega so izključili vse meščanske življe. Vlada veliko razburjenje, ker se boje nemirov. Generalnega štrajka, katerega so proglasili socialisti, se udeležujejo tudi železničarji.

Zahodno bojišče. — Angleži, ki priznavajo sedaj, da so hoteli zasesti belgijsko obal in s to opirališče nemških podmorskih čolnov, po skoraj štirimesečnih, silovitih flandrijskih bitkah, v katerih so izgubili veliko več kot pol milijona mož, so zasedli komaj 143 štirijaških kilometrov strategično nevažnega ozemlja. V ravno tem času so zvezne osrednje evropske velesile osvojile in zasedle v Galiciji, Bukovini, pri Rigi in v Italiji skupno 45.550 štirijaških kilometrov zemlje. — Iz Berlina se javlja 17. t. m.: V prvič odkar se vojskujemo, poskusile so 17. t. m. močne angleške pomorske sile udreti v nemški zaliv. Naše varnostne patrulje opazile so jih vže na črti Hornsgriff-Terschellink, nakar smo jih s protinapadom naših pomorskih sil brez truda in brez lastnih izgub prepodili. — Našim podmorskim čolnom se je na severnem bojišču zopet posrečilo, da so potopili 16.000 ton.

Turško-angleško bojišče. Neugodne klimatične razmere — neznosna vročina v poletni dobi — so skozi celo poletje izključevale vsako važnejše vojno podvzetje na turških frontah tako v Palestini kakor v Mezopotamiji. Sedaj pa, ko so se spremenile vremenske razmere na bolje, so se pričeli Angleži živahno gibati na sirsko-arabski fronti v južni Palestini in tudi v Mezopotamiji. V dobi med 2. in 7. novembrom so pričeli Angleži s splošno ofenzivo v južni Palestini. Dne 2. nov. so zasedli mesto Berzeba, 80 km južno-vzhodno od Jeruzalema. Padec Berzebe je omogočil Angležem zavzetje mesta Gaze ob morski obali dne 7. novembra. Angleži so nato prodirali v dveh kolonah proti južnemu bregu reke Vadi-el-Hessi, kjer se jim je posrečilo predreti turško fronto ter prisiliti turškega vrhovnega poveljnika, generala Djemal-pašo, da se je moral umakniti v severni smeri proti Jeruzalemu in Hebronu, ki je oddaljen 40 km južno-vzhodno od Jeruzalema. Prodiranje Angležev v Palestini ima očitni namen zasesti Jeruzalem, čegar posest bi Angležem odpirala nedogledne politične in tudi strategične možnosti, ker bi angleški armadi v Palestini s tem bila dana možnost se združiti z angleško armado prodirajočo v Mezopotamiji v smeri proti mestu Mozulu. — Nič manj opasno in velikopotezno je tudi angleško prodiranje v Mezopotamiji ob rekah Evfrat in Tigris, kjer so že prodrli v severni smeri od staroslavne Bagdada za celih 200 km. Med 2. in 7. novembrom so zasedli važni mezopotamijski mesti Dur in Tekrit ob reki Tigris in odvzeli Turkom veliko skladišče za vojaške potrebe in jim prizadjali težke izgube. Operacijsko ozemlje je tu pokrajina in stara karavanska cesta, po kateri je že v starem veku Ksenofon peljal svojo armado skozi Kurdistan in Armenijo proti Črnemu morju. Cilj angleškega prodiranja je zasesti staroslavno zgodovinsko mesto Mozul (v bližini se nahajajo razvaline Ninive) v Sev. Mezopotamiji, kar se bo Angležem skoro gotovo posrečilo doseči, kajti ozemlje za uspešno ustavljanje turških čet je tukaj skrajno neugodno. S padcem Mozula bi bila Angležem dana prilika se proti zahodu združiti z angleško armado, ki prodira v Palestini na severni strani pa se združiti z rusko kavkaško armado, ki se nahaja na črti Mush-Bitlis južno od jezera Van. — Na ozemlju morske obali severno od Gaze v Palestini je bilo pet angleških napadov odbitih. Izgube Angležev so tudi zelo velike. Cilj Angležev je Jeruzalem. Proti angleškim četam so Turki v dobi od 6. do 8. novembra poslali skoro vse svoje čete, izvzemši enega prostovoljnega oddelka.

Podpisujte sedmo vojno posojilo!

Z vojnim posojilom se nalaga premoženje najvarnejše! Ni se bati nikakega skrajšanja vojnih posojil! Nesmiselno je, da bi država hotela oškodovati ali pa občutljivejše zadeti ravno one, kateri so ji priskočili v stiski z denarno podporo na pomoč! Popolnoma izključeno je, da bi država kaj odredila, s čemur bi se oškodoval oni, ki je podpisal vojno posojilo! Nasprotno! Ravno onim bode dala država vedno prednost, ki radevolje oddajajo njej vojna posojila! Izvršujemo tedaj vsi brez izjeme svojo patrijotično dolžnost in podpisujemo kar največ mogoče tudi sedmo vojno posojilo!

Domače in tuje novice.

Cesarske cerkvene slovesnosti v Novem mestu. Preteklo sredo so imeli učenci tukajšnje gimnazije in deške ljudske šole sv. mašo za dušnico ob priliki obletnice smrti cesarja Franca Jožefa I. Učenke dekliške šole so se pa udeležile sv. maše v kapiteljski cerkvi isti dan. Povsod se pa je kljub temu vršil redni pouk. — V četrtek ob pol 8. uri je pa daroval v frančiškanski cerkvi sv. mašo dr. Ažman v zahvalo za rešitev preljubega vladarja Karla I. Udeležila se je slavnosti samo gimnazijska mladina. — Deška in dekliška ljudska šola priredila tudi podobno slavnost, pa še le prihodnjo sredo, kakor seveda zahteva šolska oblast.

Imenovanje ravnateljem. Cesar je imenoval za ravnatelja državne gimnazije v Novem mestu prof. Josipa Westra, za ravnatelja II. drž. gimn. v Ljubljani dosedanjega ravnatelja realke v Idriji dr. Stanislava Bevk, za ravnatelja državne realke v Ljubljani prof. Karola Corá in profesorja na I. drž. gimn. v Ljubljani Antona Doklerja, za ravnatelja na učiteljski v Ljubljani.

Imenovanje. Cesar je podelil fin. svetniku g. Jan. Lončarju, davčnemu nadzorniku v Novem mestu, naslov in značaj finančnega višjega svetnika.

Zdravi se pri č. gg. Usmilj. bratih v Kandiji bivši notarski substitut, sedaj nadporočnik gosp. Mastnak. Bil je pri zadnji naši ofenzivi na Kolovratu pri Tolminu ranjen.

Umrl je v Novem mestu finančni nadpaznik v p. g. Josip Handler, dne 17. nov., star 64 let. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Umrla je v Novem mestu Marija Zelinger, dne 13. novembra, v visoki starosti 85 let. Bog ji daj večni mir in pokoj!

Umrla je v Podzemlju na Belokranjskem pri svojem gosp. sinu župniku splošno znana gospa Marija Učak v starosti 60 let po dolgotrajni bolezni. Blaga pokojnica se priporoča v molitev. Bridko prizadetim zaostalim naše globoko sožalje!

Umrla je 14. novembra v Ljubljani tudi na Dolenjskem dobro znana gospa Alojzija Blaznik, trgovka in posestnica na Starem trgu. Naj počiva v miru!

Za dr. Krekov spomenik se je nabralo 25 kron na Martinovo v veseli družbi pri pečenih puranih pri g. Dreniku v Prečni in sicer pod geslom: „Kar za Nemca Bismark, to je Slovanom Krek; postavimo mu spominek, liberal al' demokrat vsivprek!“ — Darovali so: g. Sl. Krže 5 K; gospa M. pl. Jesensky 4 K; gpdč. Mimi Košakova 2 K; Neimenovan 2 K; gpdč. Justina Splichal 1 K; g. Franc Splichal 2 K; gospa M. Kenda 1 K; g. Krajger Iv. 2 K; Neimenovan 1 K; g. Franc Drenik 1 K; g. Drenik, Bršljin 1 K; g. Jakob Toni 1 K; g. Muhaberski Šalomonov Miha 1 K; g. Hvala 1 K. — Vsem cenjenim darovalcem priskrba zahvala! Osobito čast g. Slavu Kržetu, bratranecu pokojnega dr. Kreka, c. in kr. naredniku polka „Cesarjevič“, tačas pridelen žel. preskrbovalni postaji v Novem mestu, ki se je blagovolił za nabiranje darov potruditi. Oddal je svoto našemu uredništvu v nadaljno ukrenitev.

Razglas. Glasom odloka c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 14. t. m. št. 33.927 je vsled preobložitve železnice z vojaškimi transporti, potem s prevažanjem drv, premoga, petroleja in krompirja neobhodno potrebno, da se tovorni in osebni promet po železnicah na najnujnejše potrebe omeji. Tovorni promet. Od zdaj za naprej se ne bo nujno civilno blago odpošiljalo vojaško, ampak le po predpisih civilne železniške uprave. Prošnje za dovolitev vagonov, kakor tudi za daljno odpravo taistih je poslati na pristojno železniško upravo toraj ne več na armadno poveljstvo.

Osebni promet. Legitimacije za potovanje se izda tukaj le takim osebam, katere zamorejo dokazati nujnost potovanja. Obisk sorodnikov ne utemeljuje nikako nujnost potovanja. Beguncem se izdajo potne legitimacije za začasno potovanje v njih domovino le, ako se izkažejo s potrdilom njih domovinske občine, toraj ne občine njih sedanjega bivališča, da je njih potovanje v domovino iz gospodarskih ali drugih nujnih ozirov resnično potrebno. — C. kr. okrajno glavarstvo v Rudolfovem.

Izjava. Občinski odbor mesta Črnomelj je v seji dne 12. novembra 1917 na predlog odbornika g. dr. Josipa Malerica soglasno sprejel sledečo izjavo: „Mestna občina Črnomelj navdušeno pozdravlja deklaracijo Jugoslovanskega kluba na Dunaju z dne 30. maja 1917, v kateri ta zahteva za jugoslovanske pokrajine monarhije samostojno jugoslovansko državo pod habsburškim žezlom. Obenem pozdravlja z iskreno hvaležnostjo mirovno stremljenje sv. Očeta papeža Benedikta XV. in presvitlega cesarja Karola I.“

Slovenci v mestu Gaza. Mesto Gaza leži v južnozahodni Palestini ob morski obali, 70 km južnozahodno od Jeruzalema ter je bilo v posesti Turkov. Dne 7. nov. letos zjutraj pa so ga zasedli v veliki ofenzivi Angleži. Angleški plen je bil neki silno velik, a še večja turška zguba. Zanimivo je, da se nahaja na tisti turški-angleški vojni fronti tudi več kranjskih in štajerskih Slovencev. Izmed Dolenjcev se je tam vojskoval v turški armadi, nazadnje kot telefonist, črkostavec Jožko Horvat iz Novega mesta, sin urednika „Dol. Novic“, ki ima v vojni službi štiri sinove in eno hčerko kot vojno sestro. Kakšna je usoda Jožkota sedaj, se še ne ve. Morda je vjet, morda je ušel, morda pa je tudi izkrvavel v grozoviti ofenzivi. Tudi Alfonz Pagon, finančni nadpaznik v Črnomlju se nahaja na istem turško-angleškem bojišču, o katerem se tudi ne ve, kakšna usoda ga je doletela. Vojsko smo opisali med vojnim pregledom. Dal Bog, da se vrne še kedaj zdrava na slovensko zemljo!

Veljava poštnih znamk. Doba veljavnosti znamk po 15, 20, 25 in 30 vin., potem navadnih in dvojnatih dopisnic in zalepk, ki nosijo podobo pokojnega cesarja Franca Jožefa I., in nujnostnih znamk (trikotna oblika), se podaljša do 1. marca 1918.

Stariši, sorodniki, berite! C. kr. okr. glavarstvo v Novem mestu je prejelo dopisnico iz centralne poizvedovalnice za vojne ujetnike na Dunaju, na kateri sporoča, da se nahaja neki Jožef Klobučar (najbrže Klobučar), katoliške vere, star 25 let, 17. pešpolka, v ruskem ujetništvu že od 27. avgusta 1914 in sicer v Bachmut-u, gubernije Jekaterinoslaw. To sporočilo je pa došlo na omenjeno poizvedovalnico od ruskega Rdečega križa. Ker se pa ne ve, kdo je poizvedoval po Klobučarju in kje je doma, da bi se mu dopisnica zamogla dostaviti, imamo dopisnico spravljeno v našem uredništvu. — Bachmut je mali kraj v guberniji Jekaterinoslaw z glavnim mestom istega imena in leži v južno-zahodni Rusiji okoli reke Dnjepr.

Dotična oseba naj se oglasi pri našem uredništvu, ki je izvršila pošiljatev: Dne 5. maja 1917 45 kron na Afro Brešan, Ljubljana; 26. junija 10 K na Aleksandra Porel (?); 11. julija Jakobini Lozar, Innsbruck, in enkrat pa zaboj na Andreja Fiegl, Vipava. — Dobi nekaj denarja.

Urad za presojanje cen v Rudolfovem je postavil za eno jajce na 40 vinarjev vodilne cene in sicer za nadrobno kupčijo za proizvajalca.

Cene za vino na Spodnje Štajarskem. Iz Maribora se poroča: Vkljub nenavadno dobri vinski letini so poskočile zopet izdatno vinske cene. Najlaglja vina se kupujejo sedaj liter po tri krone, srednja po pet kron in vina boljše kakovosti celo od sedem do devet kron. Kaj porečejo k temu

kranjske merodajne oblasti in poslanci? Na Kranjskem imamo tudi zelo zlahna vina, ki prav nič ne zaostajajo za štajarskimi. Ali naj pošljemo morda mi svoja dobra vina na Štajarsko v razprodajo?

Raznotero.

Prorokovanje nekega „Trentarja“. V ravnokar izšli 63. številki vojaškega glasila „Karnisch-Julische Kriegszeitung“ pripoveduje Lortigon iz Radeč na Gorenjskem sledečo zgodbo iz svojih spominov:

V štiridesetih letih prejšnjega stoletja je živel v silno romantičnem, toda divjem in neobljudenem kraju v Trentski dolini (na Primorskem, ob vznožju Triglava) neki mož, katerega se še zdaj s hvaležnostjo spominjajo tamošnji prebivalci in ki tudi poznejšim rodovom ne bo z lahka izginil iz spomina. Ta mož je bil onemu ljudstvu učitelj, zdravnik, nasvetovalec, vzgojitelj in duhovni oče, skratka: narodov voditelj. Tako močno je vzljubil samotne skalne kotline, kjer je živel, da se ne bi mogel nikdar ločiti od svojega domovja, četudi v prijaznejše doline, in zato so ga nazivali splošno „Trentar“. Akoravno ga je ljudstvo smatralo za svojega rojaka, so ga vendar vsi ljudje v okolici spoštovali kot nekako višje bitje, veljal jim je za proroka. Nekoč ob novem letu, jim je pridigoval o ničnosti vseh zemskih stvari in o bodočih časih. Tedaj mu je baje naenkrat utihnil glas, kot da vsled razburjenja ne more več dalje govoriti. Stal je na prižnici z zaprtimi očmi, bled v obraz, kot kak zamaknjenec, kojega duh blodi po drugih, višjih svetovih. Zbrano ljudstvo v cerkvi je postalo razburjeno in polastila se ga je bojazen, da je mogoče njihov duhovnik zbolel in izgubil zavest. Da se ne bi zgrudil na tla, so ga podprli z rokami, toda Trentar se je po kratkem času čisto zdrav zbudil iz svoje vizije in nadaljeval, kot da se ni ničesar med tem zgodilo, svoj govor: „Ne bojte se, moji preljubi farani, kajti mi ne doživimo onih časov, saj bomo preje zapustili to zemljo in prešli k večnemu pokoju, toda vaše otroke in vnuke čaka še veliko gorje in trpljenje, kajti našo Soško dolino bo obiskal naš dedni italijanski sovražnik. Videl sem naše skale ovite v megle dima in čul sem strahovito bobnanje topov. Preko samotnega, gorskega prelaza Mojstrovke, komaj sposobnega za čredo ovac in koz, se je vila široka, lepa cesta (danes princ Eugenova cesta), po kateri je držalo vse polno vozov in so korakale oborožene čete. Nato je zavpil močan glas: „Tam ob vznožju Rombona se bo vnel strahovit boj, ki bo popolnoma razrušil Bovec, toda vaša slava bo velika in silen bo poraz sovražnikov“, tako je govoril Trentar zbrani množici ob novem letu. In danes, po preteku okroglo sedemdesetih let, vidimo, da njegov govor ni bil izmišljotina, temveč predslutnje k bodočim dogodkom, ki so se sedaj resnično izpolnili.

Meje mokronoške deželske sodnije leta 1610.

Spisal Ivan Steklasa.

Nekdanje deželske sodnije so imele deloma isti delokrog, kakor današnje okrajne sodnije; vrh tega pa so sodile tudi še na življenje in smrt. Za to so dobivale posebno dovoljenja od dotičnih deželnih knezov za neka določena zločinstva. Če deželska sodnija ni imela izurjenega sodnika (justicerja), je morala prositi v takem slučaju, da so jej poslali cesarskega sodnika, ki je sodišču predsedoval in vodil obravnavo. Smrtna sodba pa se je mogla izvršiti le tedaj, če jo je potrdil deželni knez. Tudi mokronoška deželska sodnija je vršila to pravico in morišče svoje je imela pod njivo, ki se imenuje še zdaj Obešenca. Veselogorski letopisec Walli je zapisal, da je bil v Mokronogu obešen neki zločinec dne

22. oktobra 1736. Take deželjske sodnije so dobivala razna vlastelinstva in tudi neka mesta in samostani. Na Dolenjskem je bilo l. 1526 takih sodišč okoli 26 in toliko tudi še l. 1700 in 1787. Mokronoški deželjski sodniji so bile sosedne take sodnije trebeljska (Oberrassenfuss), ki se je pa koncem 16. veka obenem s štatensberško združila z otoško, potem rukenštansjska, boštansjska, radeška in svibenska. Te deželjske sodnije so imele pravico pa le nad svojimi vlastelinskimi podložni; plemiči in duhovni so imeli svoje stanovske sodnije v Ljubljani. Tudi trgi in mesta so imela svoje sodnije za svoje prebivavce. Prva prizivna sodnija za deželnoknežje trge in mesta pa je bila vicedomska sodnija v Ljubljani. Tudi trg Mokronog je imel svojo samostalno sodnijo v vseh častnih zadevah in prestopkih ter zločinih do štiri marke (marka denarjev = $14\frac{1}{2}$ gold.) vrednosti. Ker pa ni bil deželnoknežji trg, je spadal pod deželjsko sodnijo mokronoško v prvih prizivnih zadevah. Valvasor (IX, 93—95) našteva v vsem osem takih sodnijskih inštanca na Kranjskem.

Mokronoško deželjsko sodišče je jako staro. Omenja se že l. 1280. Takrat je kralj Rudolf Habsburški podelil krškemu škofu Ivanu I. (1279—1281) za zasluge, ki si jih je stekel njegov prednik Ditrik II. (1254—1278) s tem, da je poklonil vse svoje fevde Rudolfovim sinovom za obrambo proti češkemu kralju Otokaru II. Rudolf Habsburški je zato obljubil škofu Ditriku 100 mark dohodkov od teh fevdov ter naložil Menhardu Tirolskemu, tedanjemu stotniku Koroške, Kranjske in Marke, da mu jih izplača. Med tem je škof Ditrik umrl, in naslednik njegov Ivan je prosil kralja Rudolfa, da izpolni svojo obljubo ter njemu in krški škofiji poklóni omenjenih 100 mark. Toda kralj Rudolf mu je po dogovoru z Menhardom, ki se je bil med tem polastil vseh fevdov, določil le 54 mark, katere naj bi dobival, in sicer od trga Mokronoga s turnom in sodnijo ter nadgledništvom, potem od sodnije in nadgledništva v Višnjah in Obligorici 25 mark; dalje v Višnji Gori 25 kmetij s sodnijo, nadgledništvom in šumsko pravico z dohodki 29 mark. Tedaj v vsem 54 mark. Štiri marke čez petdeset poklanja kralj škofu iz posebne milosti. (...) forum in Nazzenvoz cum turri et iudicio et advocacia ibidem et iudicio et advocacia in Visnach et in Wolkenburch pro redditibus viginti quinque marcarum denariorum; item in Waihsen quinquaginta quatuor mansos cum iudicio et advocacia et iure foreste, quod vulgo vorstrecht appellatur, pro redditibus viginti novem marcarum denariorum). Z isto listino je podelil kralj Rudolf krškemu škofom krvavo sodstvo (omne indicium sanguinis) na vseh njihovih posestvih. (Listina je izdana 23. marca 1280 na Dunaju. Izvirnik se nahaja v krškem škofijskem arhivu Nro. 209. Prepis v moji zbirki). Po tej listini izvemo, da je bila v Mokronogu deželjska sodnija že l. 1280. A urejena je bila že bržkone prej, kajti kralj Rudolf podeljuje od že obstoječe sodnije omenjene dohodke. Morda je imela sodnija tudi že krvno sodstvo, kajti s to listino daje kralj Rudolf krškemu škofom pravico, da ga le oni vrše in nobeden drugi na vseh svojih posestvih. Deželjska sodnija mokronoška zasega tedaj daleč nazaj v srednji vek ter spada med najstarejše sodnije te vrste.

Mej mokronoške deželjske sodnije v srednjem veku ne moremo določiti, ker se niso ohranili urbarji iz teh časov. Še le iz leta 1544 imamo urbar, (Urbar Amt Nassenfufs 1544) v katerem so zapisane vasi, ki so spadale pod mokronoško vlastelinstvo in sicer te-le: Gorenje Jesenice (Ober Draxelpach), Bistrica (Feystritz), Št. Rupert, Draga, Golovec (Khulluz), Sela (zu Geschiefs), Vederina (Wedderitz), Brezje (Wresie), Hom (am Perg), Viher (Wietro-dakls), Pužmanca (Puechmautz), Zagrad

(Segrad), Silevec (Sillautz), Medveje (Pern-tall), Art (am Egchh), Slape (Slapp), Gorenje in Dolenje Hrastno (Ober und Under Hrast), Rožemberk (Rosenberg), Veliki Čirnik (Gross Zernik), Stražperk (Strassperg), Kal (Kall), Gradec (Gatz), Boršt (zum Forst), Višnje (Vichna), Gabrije (zu Gabriach), Potok (im Pach), Česence (Kersdorff), Birna vas (Werrindorff), Koluderje (Galluder), Gomila (Gomilla), Dvor (Dobrell), Jagnjica (Aphal-tern), Kamnica (Steinpach), Mostec (zu Pruchkla), Dol (im Tahl), Gorenje in Dolenje Mladotiče (Ober- Unter Mladotitsch), Mali Čirnik (Klein Zernik), Vodale (Wudalle), Polje (zum Feldt), Gabrijele (Gabriell), Skrovnik (Schrylnigk), Bruna vas (Wrunersdorff), Konopni dol (Hanftall), Prelesje (Preles). Po legi tukaj naštetih vasi bi se dala deloma določiti meja stare mokronoške deželjske sodnije; toda to nam ni potrebno, ker imamo v preurejenem urbarju iz leta 1610 (Herrschaft Unter-Nassenfues Reform. Urbar. 1610. Landgerichtskonfin.) natančno opisano mejo.

Po tem urbarju se začne meja na bližnjem hribu (Smetalšče) za gradom na višini ter dosega doli do potočiča Zaver na eni strani pod grajskim hlevom in ob potočiču do mosta naproti Martinji vasi. Tukaj prek mosta prehaja na pot do mosta čez Mirno, kjer se gre proti Šent Rupertu. Od tukaj se nadaljuje meja ob vodi Mirni do izliva potočiča, ki prihaja od Škrljevega (Busink-Stara struga). Dalje gre meja ob istem potočiču do njegovega izvirka nad Škrljevim. Potem se vije ob potu na hrib Okrog (521 m), kjer je postavljen s posestnikom mirenškega graščinstva (Neudeggerische Burgfried) nov mejnik. Od tukaj se spušča v graben, odkoder se zopet vzpenja do nekega hrama v grmovju, ki je bil lastnina Lambergovca iz Črneta in Habaha. Tukaj preneha mirenško graščinstvo ter se strne zopet z mokronoško otoško deželjsko sodnijo. Nad Lambergovim hramom je vsekani križ v mlad hrast. Potem gre meja dalje gor na višino in staro cesto nad sv. Barbaro (ob St. Barbara Na raboy, t. j. na robu, na višini Okroga), kjer je vsekano po redu v drevesa nekoliko križev. Kakor ti križi prikazujejo, se nadaljuje meja proti višini v Zaloki, nazvani Zalaznik (Vsalochki Salafnitz); od Okroga pa do tukaj se strinjata meji svibenske in mokronoške deželjske sodnije; Zalaznik je višina (573 m) od sv. Neže semkaj, ker Zaloka je spadala pod Svibno). Potem se zavije na neko staro cesto, kjer se je nahajal star križ, a je vsekani zopet nov kakor tudi še eden precej zraven v drugi hrast. Od teh dveh hrastov vodi meja dalje navzgor, dokler se stara pot ne razdeli na tri dele ter tukaj otoška deželjska sodnija preneha, a se začne svibenska deželjska sodnija, kjer je bil postavljen nov mejnik. Od tukaj se spušča meja skoz bukovno hosto v dolino Preseka (Pressichka Thahl) do Velikega Vrha (Prägerwald) gosposčine mokronoške do voznega pota, ki vodi do potoka Bistrice; potem se nadaljuje po stezi, kakor prikazujejo novovsekani križi do omenjenega potoka Bistrice, kjer je na sredi vsekani križ v hrško. Dalje se vije meja od Suhlega potoka (Dierenfeistritz) proti dolini pod Ravne ter po grabnu zopet gor na vožno pot do zdenca nazvanega štebuh (Stibich, zdenec v izdolbenem stebelu) k vasi Ravne. Potem se spušča v dolino do potoka, ki prihaja pod Kostanjevico iz deželjske sodnije, svibenske; ob istem potoku se vzpenja dalje gor do brda Srednika (Srednichh, tudi vas Srednik), dalje pa po gorskem zapahu zopet gor do vasi Svinsko (Suinßkhu); od tukaj do cerkve sv. Martina na Kalu (St. Martin Nakhalli 505 m) do pota pod Kladjem (Khladia), od koder se jaha proti Svibnu. Po tej poti vodi meja doli do cerkve v Leskovcu (Leßkowetz), ker se spušča ta hrib doli proti Šent Janžu (Johannisthal); potem s konca tega hriba do Budne vasi (Wu-

dinaufl), ki stoji s cerkvijo pod deželno cesto na višini še v tej deželjski sodniji. Od tukaj se nadaljuje na poti proti Mokronogu ter zasega po strani pod gradom Novigradom (Erkhenstain) do grabna, kjer izvira potok Sedlar (Loški potok), potem po istem grabnu ob potoku Sedlarja doli do Kamniškega potoka, dokler se le ta ne izliva v Mirno. (Meja gre tedaj od izvirka Loškega potoka do izliva v Kamniški potok in le tega v Mirno). Tukaj prestopi meja Mirno in se vzpenja na breg nazvan Veliki vrh (384 m) proti vasi Križu (Dorf zum Kreutz), koder vodi od te vasi pot proti Mokronogu do Slaučnjega vrha (483 m, Slainersperg) ter od tukaj dalje proti Mokronogu do Medvedjeka (418 m, Medvedigkh). Od Medvedjeka dalje stoji še ob isti poti pod mokronoško deželjsko sodnijo spadajoča vas Tržišče (Terschtsche) in malo dalje Kaplja vas (Calplaus). Od tukaj se vije meja dalje nad vasjo Konopnidol (Hainfthall) po višini do pod cerkev Matere Božje (Sv. Vrh 420 m) po poti do Pičmanovega vinograda, ki je pa že pred leti zapuščen. Od tega vinograda se spušča meja do majhnega potočiča Lupnika, potem pa prehaja nad vinsko gorico Na Priči (Napritscha) zopet do hriba za gradom.

V tem opisu mej mokronoške deželjske sodnije se omenja mirenško graščinstvo (Neudeggerische Burgfried) ali mala mirenška sodnija. Po nekkih zgodovinskih podatkih bi se dale določiti meje temu graščinstvu. V letih 1686—1691 se omenja sodnija na Dobu (sodnik Adam Rak), kamor so jo prenesli Wazi, gospodarji Mirne, ko so kupili leta 1621 to posestvo. Pri tej sodniji je zatožila gospa vdova Margareta Kajzel l. 1688, posestnica Škrljevega, šent ruperškega župnika Štefana Belčiča, ki ni hotel izročiti enega svojih podložnih radi nasilja nanešenega njenemu podložnemu. Gospa Kajzel je smatrala mirenško sodnijo kompetentno za razsodbo tega prestopka, ki se je dogodil na škrlevskem posestvu, župnik Belčič pa menda ne. (Zgodovina župnije Šent Rupert str. 94). Škrlevska graščina je spadala tedaj pod mirenško malo sodnijo, katere meja je šla od izliva potoka Businka v Mirno do izvira njegovega nad Škrljevim, potem na Okrog, kjer je bil postavljen mejnik, ki je delil mirenško graščinstvo od mokronoške deželjske sodnije. Še malo naprej od Okroga pod Zaloko se je strinjala meja mirenškega graščinstva in otoške deželjske sodnije. Od tukaj se je vila meja proti Tihaboju, potem ob potoku Mlake do izliva v Mirno, in dalje Mirna izpod Doba. Semkaj so spadale tedaj vasi: Rakovnik z graščino, Škrljevo z graščino, Straža, Praproče, graščina Kot, Ravnik, Bojanje selo, Zabukovje, Ostrež, Lokovec, Pečice (tukaj so imeli Wazi svoje gorsko vječe l. 1608), Žunovec, Kalce, Selo, Sojenice, Dolina, Migovca, Mirna, Trstenik, pa tudi prejkone vasi na desnem bregu Mirne: Trbinc, Zabrdje, Zapuže z graščino, Učje njive in Glinek.

Naročniki,
priporočajte „Dol. Novice“!

Spisi Krištofa Šmida.

Izšla sta 16. in 17. zvezek spisov Krištofa Šmida v založništvu J. Krajec nasl. v Novem mestu. 16. zvezek je poslovenil frančiškan P. Blanko Kavčič ter vsebuje šest lepih pripovedk: „Roparski grad“, „Ptičje gnezdo“, „Poškodovana slika“, „Tiskovna pomota“, „Spominčica“ in „Diamantni prstan“. Cena broširanemu snopiču je 1 K; trdo vezanemu zvezku pa 1 K 40 vin.; po pošti 20 vin. več. — 17. zvezek je poslovenil P. Beno Strauss, frančiškan, sedaj vojni kurat, ter vsebuje dve mični pripovedki: „Brata“ in „Različni sestri“. Cena broširanemu snopiču je 1 K 20 vin.; trdo vezanemu zvezku pa 1 K 60 vin.; po pošti 30 vin. več. — Opozarjamo na ta nova in zadnja dva zvezka poslovenjenih spisov Krištofa Šmida župnijske, šolske in izobraževalne ter vse druge ljudske knjižnice. Gotovo ni slovenske knjižnice, ki bi ne imela med drugimi lepimi knjigami tudi vseh spisov Krištofa Šmida, po katerih posebno naša mladina tako rada sega. Ni pa tudi kmalu tako priporočljivih mladinskih spisov, kakor so ravno spisi ljubitelja in vzgojitelja mladine Krištofa Šmida. Njegovi spisi so zaradi svoje velezanimive in poučne vsebine preloženi malodane na vse evropske jezike. — Vsi dosednji zvezki se dobé pri J. Krajec nasl. v Novem mestu ter v vseh knjigarnah po Sloven-skem po zelo nizki ceni.

Loterijske številke.

Trst, 14. novembra 22 84 46 74 58

V delo želi stopiti kot krojaški pomočnik.

Naslov pové upravništvo „Dol. Novic“.

Posestvo

na prodaj. — V nedeljo, dne 25. novembra t. l. ob 2. uri popoldne bode prodala na prostovoljni javni dražbi na licu mesta Hranilnica in posojilnica v Kandiji posestvo, obstoječe iz hiše št. 8 v Hrušici, svinjak, gospodarsko poslopje, vodnjak, dva vrta, devet njiv, eden pašnik in eden gozd. Dražbeni pogoji se zvejo v pisarni zadruga in na licu mesta ob dražbi.

Načelstvo.

Mestna hranilnica v Novem mestu

vabi na podpisovanje

5 $\frac{1}{2}$ % VII. vojnega posojila

in bo slavnemu občinstvu vsestransko postregla tako glede najcenejšega nakupa kakor tudi glede olajšanja plačila.

95-2-2